

УДК 930.2:725.94(477)

ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІКУ ПАМ'ЯТОК КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У НАУКОВО-ДОСЛІДНОМУ ІНСТИТУТІ ПАМ'ЯТКООХОРОННИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Харковенко Р.В.

(Науково-дослідний інститут пам'яток охоронних досліджень)

У статті здійснюється аналіз напрацювань співробітників Науково-дослідного інституту пам'яток охоронних досліджень в розрізі реалій та перспектив порядку обліку нерухомих об'єктів культурної спадщини, форми облікової документації, програмного забезпечення обліку пам'яток культурної спадщини та проблем наповнення Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Ключові слова: *об'єкт культурної спадщини, пам'ятка культурної спадщини, облікова документація, програмне забезпечення, Державний реєстр нерухомих пам'яток України*

Історія людства – категорія відносна і часто суперечлива, в залежності від того, хто її пише і для кого пише. На цьому виховується не одне покоління, навіть не підозрюючи хибності своїх історичних знань, позицій і принципів. Велика кількість історичних подій просто замовчується.

Об'єкти нерухомиї культурної спадщини є свідками істинної і справжньої історії, які можуть розповісти набагато більше про минуле краю, країни, континенту, світу, людини чи людства загалом, ніж всілякі рукописи та ідеології.

Культурна спадщина – це величезний пласт культури, який потрібно виявляти, обліковувати, охороняти, зберігати, а головне – вивчати і вміти правильно читати той потік інформації, що несуть в собі її пам'ятки.

З неминучим розвитком науково-технічного прогресу людство постійно в шаленому темпі винаходів та всіляких досягнень і, як наслідок, природних катаклізмів, техногенних потрясінь, війсь-

кових перегонів і війн забуває про своє минуле, про циклічність історії, поразки, перемоги і звитяги своїх предків.

Кажуть, хто не знає минулого, той не має майбутнього. Тож, потрібно осмислити свою сутність, місію в цьому світі і сумлінно вивчати минуле, щоб у подальшому мати щасливе майбутнє.

Історію треба любити і знати. З нашої точки зору, для її вивчення потрібно використовувати всі наявні сьогодні методи і засоби, за умови відокремлення «історичних зерен» від «заполітизованої та окультованої полови». Дослідження об'єктів культурної спадщини в контексті вивчення історії є найбільш стійким і важкозмінюваним засобом аналізу тих чи інших історичних подій та фактів.

Якщо держава дійсно хоче виховувати не одне покоління гідних і патріотичних громадян, вона має забезпечити умови вивчення своєї історії. Для цього необхідно забезпечити гідний розвиток сфери охорони культурної

спадщини як запоруку збереження свого культурного надбання. Це має стати невід'ємною складовою частиною всієї державної політики країни. Пам'яткоохоронна справа не повинна існувати за залишковим принципом. З боку держави їй необхідно надавати належну підтримку й увагу і, повірте, час засвідчить, що це був абсолютно вірний і мудрий державницький крок, який дав поштовх розвитку країни в перспективі.

Станом на сьогодні в Україні існує ряд інституцій, які забезпечують охорону культурної спадщини. Однією з них є Науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень (нині – Український державний інститут культурної спадщини) (далі – Інститут).

Науковий доробок і функціонування Інституту посідають важливе місце в системі охорони об'єктів культурної спадщини та наповненні Державного реєстру нерухомих пам'яток України (далі – Реєстр). В Інституті вивчається широкий спектр питань сфери охорони культурної спадщини.

На сьогодні перед співробітниками Інституту постає багато проблем і викликів сфери охорони культурної спадщини: реалії та перспективи порядку обліку нерухомих об'єктів культурної спадщини, проблеми формування Реєстру, паспортизація нерухомих пам'яток та об'єктів історико-культурної спадщини, аналіз форм облікової документації, розробка програмного забезпечення «Пам'яткоохоронна справа України» та концепція системи підтримки прийняття рішень у сфері охорони та збереження пам'яток і багато інших.

Проаналізуємо публікації дослідниці, фахівця у сфері охорони культурної спадщини і співробітника Інституту Савостіної Л. Є., яка тривалий час досліджує реалії та перспективи порядку обліку нерухо-

мих об'єктів культурної спадщини.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» (далі – Закон) змінив поняття «Державний список пам'ятників історії та культури», до якого заносилися об'єкти, що перебували на державному обліку відповідно до законодавства Української РСР, на «Державний реєстр нерухомих пам'яток України». Згідно зі статтею 13 Закону, «об'єкти культурної спадщини незалежно від форм власності та відповідно до їхньої археологічної, естетичної, етнологічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності підлягають реєстрації шляхом занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (далі – Реєстр) за категоріями національного та місцевого значення пам'ятки».

Порівнюючи кількість пам'яток культурної спадщини, внесених до Реєстру, з кількістю об'єктів, що перебувають на державному обліку відповідно до законодавства Української РСР, можна зробити висновок, що процес формування Реєстру відбувається дуже повільно.

Державна система охорони пам'яток культурної спадщини починається з обліку пам'яток та формування Реєстру. Об'єкт культурної спадщини набуває статусу пам'ятки з моменту включення його до Реєстру. Можна стверджувати, що органи культурної спадщини, від яких залежить подання пропозицій до Реєстру, не орієнтуються в сучасних реаліях, не розуміють важливості цього напряму пам'яткоохоронної діяльності.

Крім того, не прописані чіткі стандарти діяльності органів охорони культурної спадщини в цьому напрямі, послідовність дій з моменту виявлення об'єкта до включення його до Реєстру.

Станом на сьогодні на законодавчому рівні два документи регулюють

державну реєстрацію об'єктів культурної спадщини. Це Закон та Порядок визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2016 року № 626) (далі – Порядок) [6].

Проблема формування Реєстру вимагає спрощення механізму для занесення об'єктів культурної спадщини до Реєстру.

Фінансування робіт зі складання облікової документації здійснюється за рахунок видатків, передбачених у державному та місцевих бюджетах на відповідний рік, а також за рахунок коштів власників чи користувачів об'єктів культурної спадщини або уповноважених ними органів (осіб), інших джерел, не заборонених пам'яткоохоронним законодавством України.

Для вирішення питання про занесення (незанесення) до Реєстру об'єктів культурної спадщини, включених до списків (переліків) пам'яток історії та культури республіканського чи місцевого значення відповідно до Закону Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури», орган охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим, орган охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечують проведення інвентаризації зазначених об'єктів.

Рішення про занесення (незанесення) щойно виявлених об'єктів культурної спадщини до Реєстру, а також про занесення (незанесення) до Реєстру об'єктів культурної спадщини, включених до списків (переліків) пам'яток історії та культури республіканського чи

місцевого значення відповідно до Закону Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури», приймається у порядку, визначеному Законом.

Об'єкти культурної спадщини, у тому числі щойно виявлені, які в установленому законодавством порядку визнані такими, що не підлягають занесенню до Реєстру у зв'язку із втратою предмету охорони та/або невідповідності визначеним Порядком критеріям, вважаються знятими з державного обліку.

Дослідниця Савостіна Л.Є. пише, що результатом реалізації цього проекту буде удосконалення механізму занесення об'єктів культурної спадщини до Реєстру та зменшення витрат з державного і місцевого бюджетів на виготовлення повного пакету облікової документації [1].

Ми вважаємо, що наукові рекомендації Савостіної Л. Є. мають практичний і рекомендаційний характер, від яких залежить інтенсивність наповнення Реєстру, а також зменшення навантаження на державний і місцевий бюджети.

Збереження культурної спадщини неможливе без системного обліку нерухомих об'єктів культурної спадщини, складовими якого є виявлення, наукове вивчення, класифікація та державна реєстрація.

Відповідно до Закону, формування, ведення та використання Реєстру здійснюється спеціально уповноваженими органами охорони культурної спадщини:

- Кабінетом Міністрів України (занесення до Реєстру об'єктів культурної спадщини національного значення та внесення змін до нього щодо пам'яток національного значення);

- центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної

спадщини (ведення Реєстру, занесення до Реєстру об'єктів культурної спадщини місцевого значення та внесення змін до нього щодо пам'яток місцевого значення);

- органами охорони культурної спадщини Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (подання пропозицій центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини про занесення об'єктів до Реєстру та внесення змін до нього) [5].

Проблеми формування Реєстру в Інституті крім Савостіної Л. Є. вивчає Попельницький О. О., який також ретельно аналізує ситуацію із наповнення Реєстру.

Якість складеної облікової документації, що подається на розгляд Експертної комісії з питань занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, залишається проблемною. Випадки, коли об'єкт відповідає критеріям, необхідним для пам'яток при занесенні їх до Реєстру, але облікова документація на цей об'єкт не відповідає жодним вимогам і потребує корегування, не виняток. В таких випадках документацію із зауваженнями повертають на доопрацювання, яке може тривати місяці. Співробітники регіональних органів охорони культурної спадщини не завжди розуміють, що до складання облікової документації треба ставитися, як до складання державного документа, розрахованого на використання протягом тривалого часу.

Проблема формування Реєстру вимагає кардинального вирішення організації системної роботи в цьому напрямку органів охорони культурної спадщини всіх рівнів. Механізм підготовки пропозицій для занесення об'єктів до Реєстру має бути чітко відпра-

цьований, починаючи від органів охорони культурної спадщини місцевого самоврядування, завершуючи центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини. Органи охорони культурної спадщини повинні мати спеціальні структурні підрозділи, які забезпечують процес формування Реєстру та проведення моніторингу об'єктів культурної спадщини, занесених до нього.

Актуальним залишається питання визначення принципів та критеріїв відбору та оцінки пам'яток, зокрема їх історико-культурної та художньо-естетичної цінності. Оцінка пам'яток повинна ґрунтуватися на науковій основі, мати неупереджений, вільний від ідеологічних штамів і суб'єктивних уподобань, характер.

На думку Савостіної Л.Є. та Попельницького О.О., основними шляхами вирішення проблем формування Реєстру можуть стати:

- запровадження єдиної системи державного управління охороною культурної спадщини, як це передбачено Законом;

- створення центрів дослідження та обліку об'єктів культурної спадщини при відповідних органах охорони культурної спадщини, забезпечення їх відповідною кадровою та науково-дослідною базою;

- організація та проведення учбових семінарів для співробітників регіональних структур органів охорони культурної спадщини щодо підготовки облікової документації на об'єкти культурної спадщини, пропонувані для занесення до Реєстру;

- запровадження електронного реєстру та електронної форми облікової документації на пам'ятки культурної спадщини.

Дані, що містяться в Реєстрі, є основним джерелом інформації про

пам'ятки культурної спадщини, територію пам'яток та зони їх охорони. Ця інформація повинна використовуватись під час формування та ведення державного земельного кадастру, державного містобудівного кадастру, інших інформаційних баз даних, що використовують зазначену інформацію. Для забезпечення виконання цих завдань необхідними умовами є впровадження сучасних інформаційних технологій та організації системної роботи органів охорони культурної спадщини всіх рівнів, участі громадських організацій, наукових установ, а також встановлення чітко визначеної процедури оформлення та подання пропозицій для занесення об'єктів культурної спадщини до Реєстру [2].

На наш погляд, Савостіна Л.Є. та Попельницький О.О. піднімають актуальне і важливе питання у сфері охорони об'єктів культурної спадщини в контексті вивчення проблем наповнення Реєстру, оскільки від цього залежить охорона з боку держави та збереження пам'яток культурної спадщини. Це важливий етап в системі охорони об'єктів культурної спадщини, який потребує методичної організації на рівні державних структур у сфері охорони об'єктів культурної спадщини.

Паспортизація об'єктів культурної спадщини і формування на її основі Реєстру – актуальне питання пам'яткоохоронної справи. Дискусія із втілення її в життя фахівцями ведеться вже не перший рік, проте в наукових публікаціях інформація про методи, методіку і сам процес паспортизації з'являється вкрай рідко. Це пов'язано, з одного боку, із незначним колом спеціалістів, які володіють інформацією, з іншого – відсутністю можливості час від часу підвищувати їх кваліфікацію, скажімо, через семінари, наради, виїзні практикуми тощо.

Корисно було б започаткувати серію публікацій, пов'язаних з паспортизацією об'єктів культурної спадщини, в якій можна показати український та закордонний досвід її реалізації.

Семенчук А.О., працюючи в Інституті і займаючись, зокрема, паспортизацією нерухомих пам'яток та об'єктів історико-культурної спадщини, аналізом форм облікової документації, стверджує, що зразок паспорта часів СРСР відрізняється лаконічністю і відсутністю деталізації. Уніфікація паспорта полягала навіть в тому, що бланки паспортів і облікових карток виготовлялися централізовано і розсилалися обласним управлінням культури. Паспорт містив 10 параграфів на чотирьох нероз'ємних сторінках. На вкладниках формату бланка паспорта з білого товстого паперу (ватману) зазначалися додаткові дані, результати графічних та фотографічних робіт.

Автор пропонує формувати охоронний номер пам'ятки циферно-буквенним індексом, як це відбувається відповідно до наказів Міністерства культури України останніх років. Але цифровий код в кожній області, АР Крим і містах Києві та Севастополі позначати як порядковий номер, під яким пам'ятка заноситься до Реєстру, тобто почати з одиниці, доки є можливість змінити охоронні номери незначної кількості об'єктів Реєстру.

Загалом, проаналізувавши радянський досвід паспортизації, зокрема форми облікової документації, і порівнявши стан обліку в пострадянських країнах, в тому числі в Україні, можна зробити висновок, що досвід радянських пам'яткоохоронців був перейнятий послідовниками фрагментарно. Так, збереглися форми обліку – паспорт та облікова картка; інформативні поля, обов'язкові для заповнення; використання охоронних номерів;

обов'язкова наявність графічних та фотографічних джерел. Проте, взявши одну частину, забули про іншу, а саме – розширили інформативність паспорта, що ускладнило процес його створення, а відповідно, і темпи наповнення Реєстру. Формуємо Реєстр не методом виключення об'єктів, що не відповідають критеріям пам'ятки, а анулюванням радянського реєстру і внесенням об'єктів з нуля; обмеженість інструкцій, методичних рекомендацій, додаткових положень в законодавстві, які б розширювали та доповнювали Закон; відсутність навчальних семінарів, практикумів тощо, що дозволяє констатувати про неможливість підвищення кваліфікації фахівців на місцях; відсутність публікацій, які висвітлюють формування Реєстру центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, що порушує статтю 16 Закону, відмовляючи громадськості в доступі до пам'яток через публікацію.

Паспорт – це юридичний документ, який несе найвагомішу інформацію про об'єкт: назву, місце розташування, охоронний номер, охоронні зони тощо. У цьому документі не може бути пропусків або неточної інформації. Паспорт – це документ, який має бути результатом занесення об'єкта до Реєстру, а не передумовою. На думку автора, доцільно, щоб розмір паспорта був фіксованим – на чотирьох нерозривних аркушах паперу формату А4, що унеможливить підробку документів. Інформацію про пам'ятку для наукового обігу варто збирати у так званому досьє або справах документальної фіксації, у яких міститиметься докладна інформація про історію пам'ятки, її перебудови, втрати, реставраційні роботи, детальна фотофіксація та історичні плани, схеми, креслення тощо; в такому досьє також

міститиметься детальна джерельна база досліджень пам'ятки та її бібліографія, тобто майже всі тематичні поля сучасного паспорта варто винести як наукову інформацію в досьє.

Виникає питання: як відмінити форму паспорта як передумову занесення до Реєстру, то як тоді відбуватиметься процедура внесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру? Автором пропонується полегшити процедуру внесення і з необхідних для подання документів розробити номінаційне досьє на внесення пам'ятки до Реєстру, яке включатиме в себе наступні документи: 1) Розширену історичну довідку щодо об'єкта, яка міститиме інформацію про дату виникнення (подію, пов'язану з об'єктом культурної спадщини), автора, прив'язку до відомих подій чи осіб, історію перебудов, втрат, ремонтів, реставрацій та музеєфікації об'єкта; функціональне використання протягом історії існування об'єкта; 2) Експертний висновок щодо визначення якостей об'єкта, на основі яких об'єкт пропонується на внесення до Реєстру; 3) Акт обстеження технічного стану об'єкта; 4) Якісна та детальна фотофіксація об'єкта культурної спадщини.

Виходячи з термінології законодавства, в якій пам'ятка – це занесений до Реєстру об'єкт культурної спадщини, а відповідно до наказу про затвердження форм облікової документації – маємо паспорт на об'єкт культурної спадщини, але не маємо паспорта пам'ятки.

Таким чином, дослідниця Семенчук А.О. вважає, що є досить реальний шанс запровадити нову форму паспорта пам'ятки, таку, як пропонувалося автором раніше, а паспорт на об'єкт культурної спадщини поступово замінити на номінаційне досьє. Виходячи з цього, з'являється пакет документів, за яким бачимо «обличчя»

об'єкта культурної спадщини, тобто риси, на підставі яких вносимо його до Реєстру і маємо вже паспорт пам'ятки як юридичний документ – свідчення того, що об'єкт культурної спадщини набув юридичного статусу пам'ятки. Полегшивши і здешевивши виготовлення пакета документів на внесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру – прискоримо темпи наповнення Реєстру [3].

Важко не погодитися з Семенчук А.О. стосовно запровадження якісно нової форми паспорта пам'ятки, що буде поштовхом у формуванні Реєстру, але сьогодні, як і кілька десятків років тому, пам'яткоохоронцям вкрай важко подолати державну бюрократичну «машину».

Савостіна Л.Є., Попельницький О.О., Гірник А.В. працюють над розробкою програмного забезпечення «Пам'яткоохоронна справа України» та концепції системи підтримки прийняття рішень у сфері охорони та збереження пам'яток.

Впровадження сучасних інформаційних технологій в процеси державного управління з метою підвищення його ефективності та якості є одним з найбільш актуальних завдань розвитку інформаційного суспільства. Зокрема, згідно із Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», першочергові пріоритети надаються формуванню комп'ютерної мережі освіти, науки та культури.

Застосування сучасних інформаційних технологій є важливим інструментарієм організації системної роботи органів охорони культурної спадщини всіх рівнів, участі в цьому процесі наукових установ та громадських організацій.

На сьогодні діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, установ та організацій в

галузі формування та використання інформаційних ресурсів є вкрай неузгодженою. Програми виконуються в умовах обмеженого фінансування, розрізнено, без дотримання єдиної державної політики та координації дій. Це призводить до виникнення проблем при формуванні єдиного інформаційного середовища та, як наслідок, низького рівня інформаційного й аналітичного забезпечення діяльності державних органів, зокрема, у сфері охорони культурної спадщини, де формування реєстру пам'яток протягом тривалого часу здійснювалося різними міністерствами.

Бази даних нерухомих об'єктів культурної спадщини, які знаходяться у користуванні окремих суб'єктів, що виконують державні функції, не пов'язані між собою. Об'єкти культурної спадщини і суб'єкти ведення баз територіально роз'єднані, їх актуалізація інформації істотно ускладнена. Програмно-апаратні засоби для проведення інвентаризації в регіональних структурах відсутні.

Оскільки бази даних об'єктів культурної спадщини фактично наявні лише в окремих суб'єктів, пошук об'єктів на сьогодні в основному здійснюється шляхом листування з суб'єктами, що виконують відповідні державні функції. Візуалізація топографічного розташування об'єктів культурної спадщини на сьогодні практично відсутня, а надання аналітичних довідок про об'єкти культурної спадщини можливе лише у суб'єктів, що ведуть відповідні бази даних, довідки формуються в ручному режимі.

Однією з головних проблем охорони культурної спадщини є також відсутність стандартизації інформаційного поля та обмежений доступ до структурованої інформації. Внаслідок цього жоден орган охорони культур-

ної спадщини не володіє в повному обсязі інформацією про стан справ у цій сфері. Це призводить до низького рівня інформаційного та аналітичного забезпечення діяльності державних органів та громадських організацій. Саме тому питання застосування інформаційних технологій у системі обліку, охорони, збереження, дослідження та використання нерухомих об'єктів культурної спадщини є надзвичайно актуальним.

На думку авторів, існує два шляхи вирішення проблеми.

Перший передбачає збільшення обсягу державної підтримки для актуалізації існуючих локальних баз даних об'єктів та формування реєстру культурної спадщини традиційними методами – на паперових носіях. Цей варіант не забезпечує остаточного формування реєстру нерухомих об'єктів культурної спадщини протягом найближчого часу, не надає можливості оперативного формування аналітичних довідок для обґрунтування управлінських рішень, не забезпечує достовірності інформації, неефективно використовує кошти через їх розпорощення по регіонах та дублювання обробки інформації.

Другий, більш оптимальний, передбачає:

- створення єдиного територіально розподіленого інформаційного простору у сфері обліку пам'яток культурної спадщини та формування облікової документації, забезпечення інформаційної взаємодії між центральною базою даних та регіональними виконавцями функцій по її актуалізації за рахунок внутрішньої стандартизації форматів даних та протоколів обміну;

- ефективне використання програмного забезпечення з відкритим кодом (як на серверній, так і клієнтській частині) для зниження обсягів фінансування при створенні системи;

- застосування інтернету та інтернеттехнологій, які дозволяють істотно знизити вимоги до технічного обслуговування та супроводу територіально розподіленої системи;

- застосування ГІС-технологій на базі відкритої картографічної основи, що дозволить швидко та з мінімальними витратами впровадити візуалізацію об'єктів культурної спадщини на карті;

- забезпечення доступу до бази даних об'єктів культурної спадщини та до інформаційно-аналітичних довідок органам державної влади і місцевого самоврядування, визначеним органам з формування та актуалізації бази даних;

- забезпечення оприлюднення визначеної інформації з бази даних об'єктів культурної спадщини для широкого загалу в мережі інтернет;

- забезпечення формування з мережі інтернет підбаз даних заяв, зауважень та пропозицій громадян щодо стану збереження пам'яток культурної спадщини.

Необхідність вирішення цієї проблеми стала мотивацією для розроблення проекту Концепції системи підтримки прийняття рішень у сфері охорони та збереження пам'яток (далі – Концепція).

Концепція має на меті визначити шляхи та засоби створення автоматизованої інформаційної системи для ведення Реєстру, визначення заходів з обліку, інвентаризації та моніторингу нерухомих об'єктів культурної спадщини, забезпечення користувачів повною та достовірною інформацією про систему правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних та інших заходів у сфері охорони культурної спадщини України, максимально повного та своєчасного забезпечення інформацією спеціально уповноважені органи охорони

культурної спадщини.

Система підтримки прийняття рішень у сфері охорони та збереження пам'яток (далі – СППР) створюється з метою її використання в органах охорони культурної спадщини як основи для впровадження інформаційних технологій в усіх установах, завданням яких є охорона культурної спадщини.

Для формування концепції виконаний комплекс теоретичних і експериментальних досліджень, проведених з метою отримання обґрунтованих вихідних даних, знаходження принципів і шляхів створення СППР, дослідження особливостей її функціонування та застосування.

В рамках цієї дослідної роботи Савостіною Л.С., Попельницьким О.О., Гірник А.В. проведено аналітичний огляд стану проблеми підтримки прийняття рішень у сфері пам'яткоохоронної діяльності та, зокрема, ведення електронного реєстру нерухомих об'єктів культурної спадщини, автоматизації наповнення бази даних об'єктів культурної спадщини України, автоматизації їх пошуку, візуалізації географічного розташування, надання аналітичних довідок про них, створення інтерфейсу користувача, визначено мету, принципи створення та основні завдання першої черги системи підтримки прийняття рішень у сфері охорони та збереження пам'яток.

В рамках науково-дослідної роботи авторами було розроблено відповідно до чинних стандартів технічне завдання – основний документ, що визначає вимоги та порядок створення інформаційної системи підтримки прийняття рішень у сфері охорони і збереження пам'яток культурної спадщини та концептуальну схему фор-

мування, ведення та використання Реєстру, створено дослідний макет WEB-ресурсу, на якому здійснювалася перевірка прийнятих попередніх концептуальних рішень щодо структури бази даних електронного реєстру пам'яток культурної спадщини, інтерфейсу користувача, форм інтерактивного вводу даних, форм перегляду реєстру, пошукових форм бази даних, форм аналітичних довідок [4].

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що державою на Інститут покладена велика відповідальність і від його ефективного функціонування залежить охорона та збереження культурної спадщини України.

Співробітники Інституту є дійсно самовідданими професіоналами і фахівцями пам'яткоохоронної справи. Вони займаються великою справою, зберігаючи історію в кожній пам'ятці культурної спадщини. Від їхньої кропіткої роботи залежить охорона кожної окремої пам'ятки і культурної спадщини України загалом.

На основі досвіду вказаних працівників, їхніх наукових напрацювань та методичних рекомендацій можна і потрібно організовувати та проводити учбові семінари для співробітників регіональних структур органів охорони культурної спадщини щодо підготовки облікової документації на об'єкти культурної спадщини, пропонувані для занесення до Реєстру.

Вирішення проблемних питань пам'яткоохоронної справи потребує системного і комплексного підходу. Тільки у разі фаховості і компетентності працівників у сфері охорони культурної спадщини на всіх рівнях зможемо досягнути поставлених цілей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савостіна Л. Є. Порядок обліку нерухомих об'єктів культурної спадщини. Реалії та перспективи // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. – Вип. 7. – К.: «Фенікс», 2012. – С. 322 - 335.
2. Савостіна Л. Є., Попельницький О. О. Проблеми формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. – Вип. 6. – Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2011. – С. 504-513.
3. Семенчук А. О. Паспортизація нерухомих пам'яток та об'єктів історико-культурної спадщини: аналіз форм облікової документації (досвід Радянського Союзу, України та Російської Федерації) // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. – Вип. 7. – К.: «Фенікс», 2012. – С. 345 - 365.
4. Савостіна Л. Є., Попельницький О. О., Гірник А. В. Розробка програмного забезпечення «Пам'яткоохоронна справа України». Концепція системи підтримки прийняття рішень у сфері охорони та збереження пам'яток // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. – Вип. 8. – К.: «Фенікс», 2013. – С. 149-157.
5. Закон України від 08.06.2000 № 1805-III «Про охорону культурної спадщини» (в редакції від 24.02.2016 № 1805-14). – www.rada.gov.ua.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760 «Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України» (в редакції від 14.09.2016 № 626). – www.rada.gov.ua.

Харковенко Р.В. *Историография исследования учета памятников культурного наследия в Научно-исследовательском институте памятниковоохранных исследований. В статье осуществляется анализ наработок сотрудников Научно-исследовательского института памятниковоохранных исследований в разрезе реалий и перспектив порядка учета нерушимых объектов культурного наследия, форм учетной документации, программного обеспечения учета памятников культурного наследия и проблем наполнения Государственного реестра нерушимых памятников Украины.*

Ключевые слова: *объект культурного наследия, памятник культурного наследия, учетная документация, программное обеспечение, Государственный реестр нерушимых памятников Украины.*

Kharkovenko R.V. *The historiography of the study of accounting for cultural heritage at the Scientific research Institute of monument protection studies. The article analyses the achievements of the staff of the research Institute of monument protection research in the context of realities and prospects of accounting treatment of immovable cultural heritage objects, the form of accounting documentation, cultural heritage accounting software and filling problems of the State register of immovable monuments of Ukraine.*

Key words: *a cultural heritage object, a monument of cultural heritage, accounting documentation, software, the State register of immovable monuments of Ukraine.*